

Kehittyvän kielitaidon timanttimalli

Maahan tulleen oppilaan kielellisen tuen malli

Helsinki

Taitavasti tulevaisuuteen -kehittämistyö 2022–2024

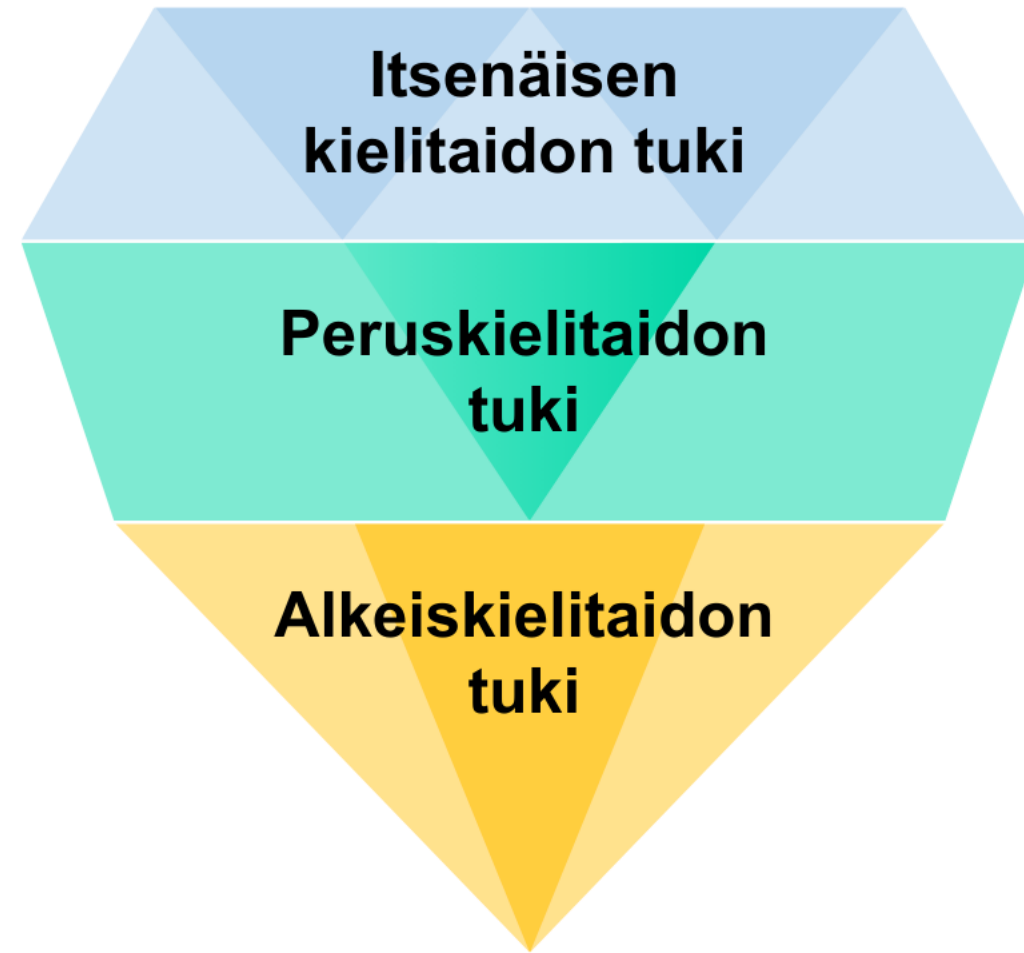
Taustaa

- **Kielitietoisuus** on perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan jokaisen opettajan tehtävä, mutta käytännön toteutus ja kielitietoinen pedagogiikka saattavat jäädä epäselväksi (esim. [Helsingin sanomat 14.8.2023](#))
 - Kehittyvän kielitaidon timanttimallin tavoitteena on havainnollistaa kielitietoista opetusta käytännössä kielitaidon kehitysvaiheiden kautta.
- Toisena tavoitteena on **alkeis- ja peruskielitaitoon** liittyvien tuen tarpeiden erottaminen oppimisen ja käyttäytymisen haasteista sekä näihin tarpeisiin vastaaminen.
 - Oikeanlainen tuki tunnistettuun haasteeseen ohjaa kohdennetummin resurssien käyttöä.
 - Malli tekee näkyväksi valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvän oppilaan kielitaidon kehittymisen ja kielellisen tuen tarpeen.
 - Valmistava opetus tarjoaa tukea kielen alkeiden oppijalle (A1), perusopetus taas vaatii jo itsenäistä kielitaitoa (B1). Väliin jäävä kielitaidon kehittymisen vaihe vaatii edelleen vahvaa ja pitkäjänteistä tukea ja kielen perusteiden opettamista.

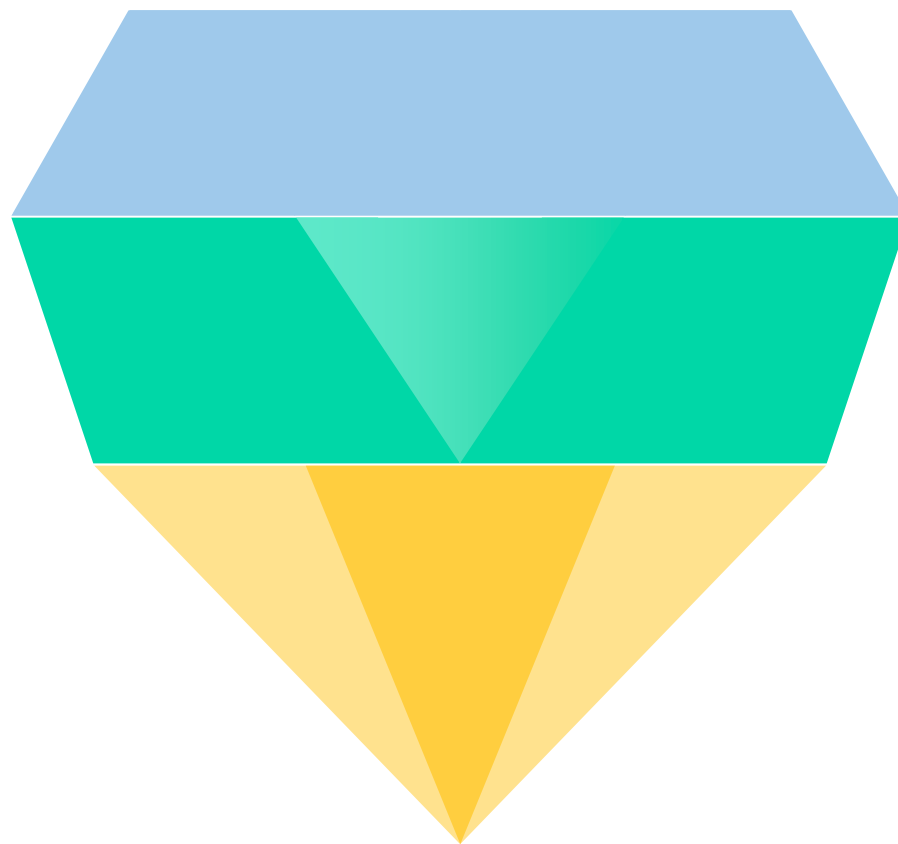
Timanttimalli

- Tarkoituksena havainnollistaa **oppilaan kielitaidon kehittymistä** ja sopivia tukitoimia opetuksen näkökulmasta
- Kolme tuen porrasta [Eurooppalaisen viitekehityksen](#) taitotasojen mukaan (A0–B2)
 1. Alkeiskielitaidon tuki (alkeiskielitaito A0–A1)
 2. Peruskielitaidon tuki (peruskielitaito A1–A2)
 3. Itsenäisen kielitaidon tuki (itsenäinen kielenkäyttäjä B1–B2)
- Mallia voidaan hyödyntää kielitietoisuuskoulutuksen tukena sekä istuttaa olemassa oleviin rakenteisiin.
 - Hyvinä käytänteinä esimerkiksi S2-opettajan resurssi muiden oppiaineiden tunneilla valmistavalta siirtyneiden kielellisenä tukena sekä eriytetyn S2-opetuksen joustava pienryhmä hiljattain valmistavalta siirtyneelle.
- Tärkeää on, ettei kukaan opettaja jää yksin kielellisen tuen suunnittelun tai toteuttamisen kanssa. Malli kannustaa koulua pohtimaan tuen ja samanaikaisopettajuuden rakenteita.

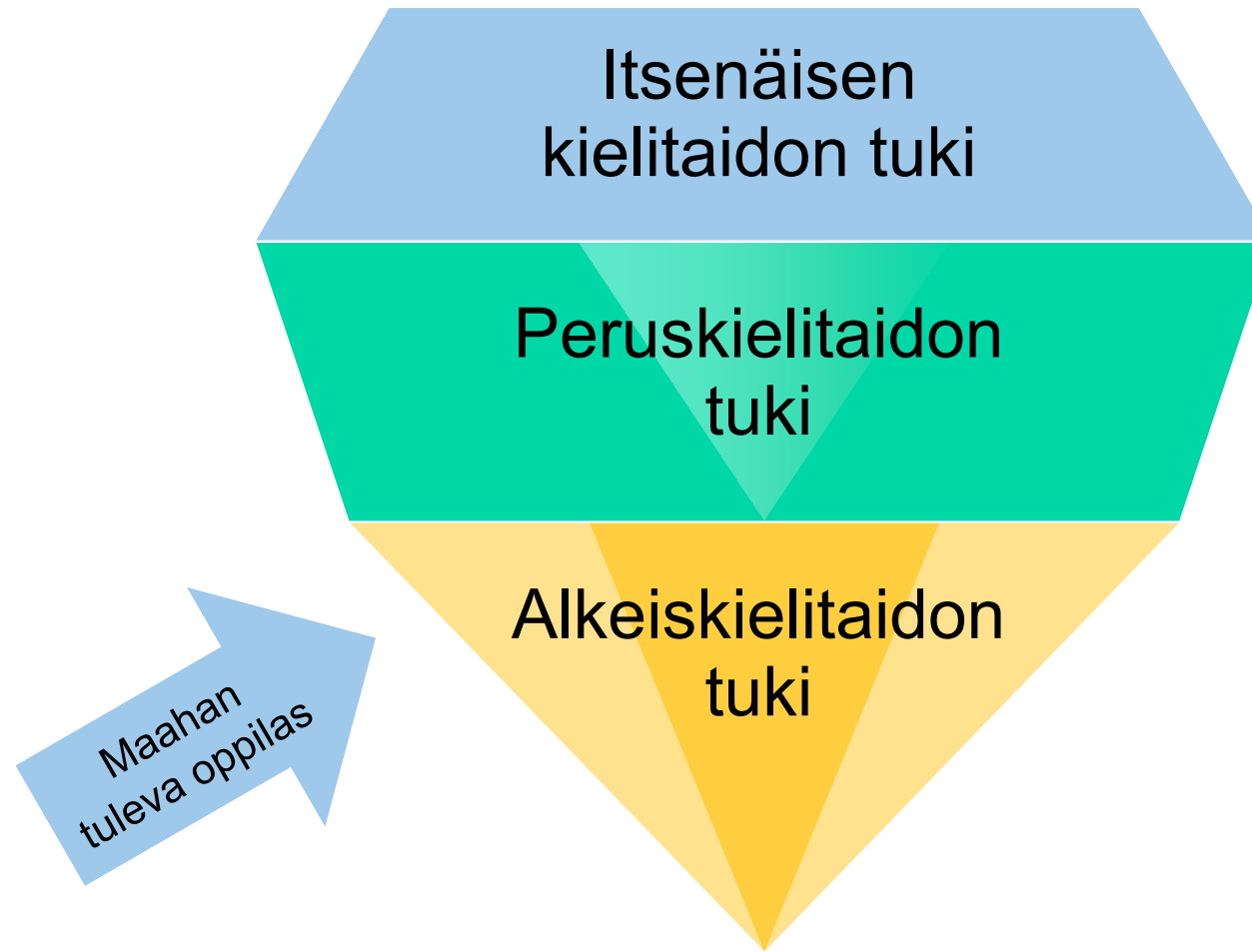

Kehittyvän kielitaidon timanttimalli

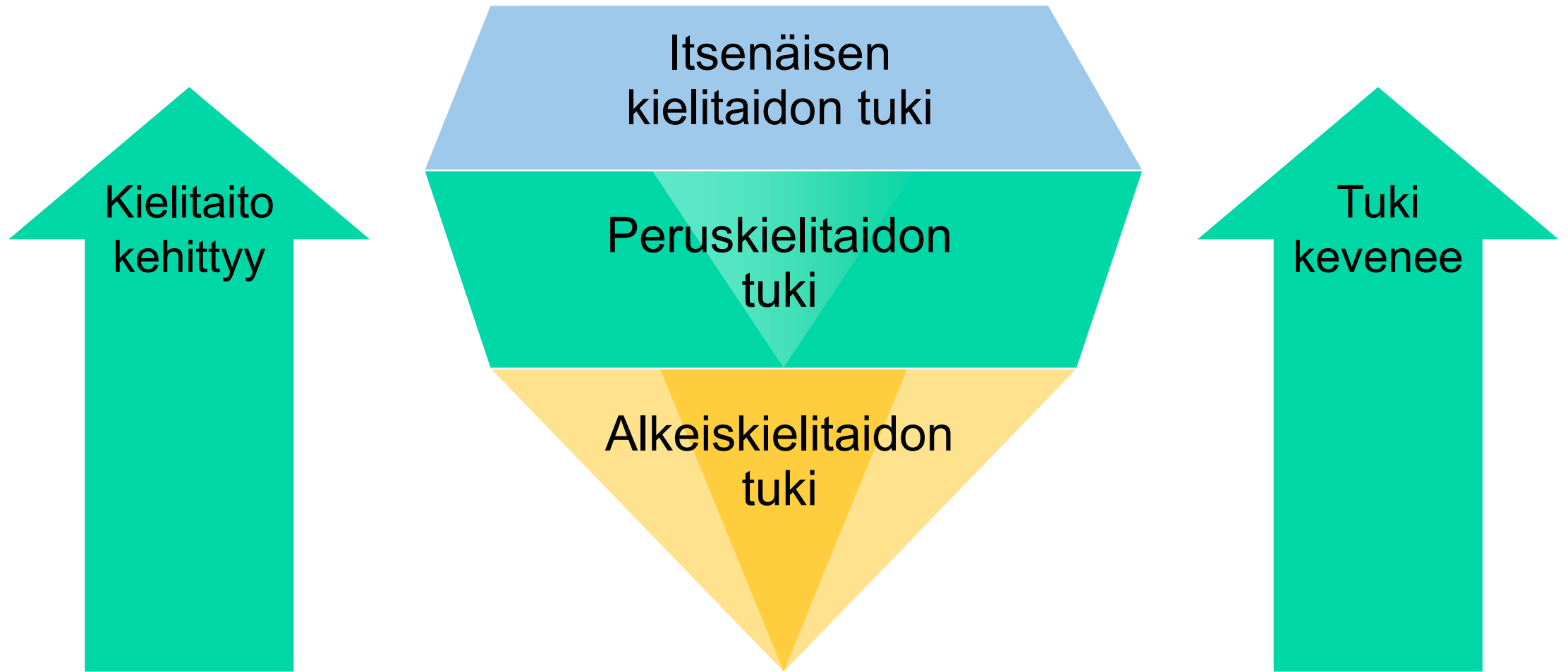
Työkalu monikielisen oppilaan alkeis- ja peruskielitaitoon liittyvän tuen havaitsemiseen ja suunnitteluun

Kehittyvän kielitaidon timanttimalli

Kehittyvän kielitaidon timanttimalli

Kielitaidon vaiheiden kuvaukset

Ymmärtämisen taidot

Oppilas ymmärtää pääkohdat selkeästä yleiskielisestä puheesta (esim. TV- ja radio-ohjelmat) sekä arkikielisiä teksteistä, joissa käsitellään tuttuja aiheita liittyen arkielämään tai opiskeluun.

Oppilas ymmärtää arjen tuttuja keskusteluita sekä lyhyiden, selkeiden, yksinkertaisten viestien ja kuulutusten ydinsisällön.

Oppilas lukee hyvin lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä ja pystyy löytämään tiettyä, ennustettavissa olevaa tietoa helpoista arjen teksteistä kuten tiedotteet, aikataulut, ruokalistat ja mainokset.

Oppilas tunnistaa tuttuja sanoja ja kaikkein tavallisimpia sanontoja, jotka koskevat häntä itseään, perhettä ja lähiympäristöä, kun hänelle puhutaan hitaasti ja selvästi.

Oppilas osaa lukea tuttuja nimiä, sanoja ja hyvin yksinkertaisia lauseita esimerkiksi ilmoituksissa, julisteissa ja luetteloissa.

Tuottamisen taidot

Oppilas osallistuu valmistautumatta keskusteluun tutuista aiheista. Hän tuottaa pidempiä puhejaksoja ja yhtenäisiä tekstejä. Hän käyttää sidostuskeinoja ja perustelee kertoessaan ajatuksistaan ja kokemuksistaan tai kuvaillessaan tapahtumia sekä suullisesti että kirjallisesti.

Oppilas kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia muistiinpanoja ja viestejä asioista, jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin.

Oppilas selviytyy lyhyistä rutiinomaisista keskusteluista, mutta ei vielä ylläpidä keskustelua itse. Hän kuvaa itseensä ja lähiympäristöön liittyviä asioita käyttäen yksinkertaisia lauseita.

Oppilas pystyy kirjoittamaan lyhyen ja yksinkertaisen tekstin, kuten viestin, postikortin tai henkilötietolomakkeen.

Oppilas selviytyy yksinkertaisista arjen keskusteluista, kun puhekuppanini toistaa sanottavansa tai ilmaisee asian toisin ja auttaa oppilasta muotoilemaan sanottavansa.

Oppilas pystyy esittämään ja vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin, jotka liittyvät tuttuihin arjen tilanteisiin

Itsenäisen kielitaidon vaihe

Peruskielitaidon vaihe

Alkeiskielitaidon vaihe

Kielellisen tuen keinot

yleinen S2-tuki ja S1/S2 mahdollinen oppimäärän tarkastelu
opetuksen jaksottaminen ja selkeyttäminen
tuki tieteenalojen kielten kehittämisessä
ohjaus kielellisten apuvälineiden käytössä

Itsenäisen kielitaidon tuki

ohjaus erilaisten lukustrategioiden hyödyntämisessä ja erilaisten tekstilajien kirjoittamisessa
oppiaineiden selkomateriaalit ja omankieliset materiaalit tarvittaessa

mahdollinen eriytetty S2-opetus
tuki arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen (sanaston ja ilmausten laajentaminen)
tuki luku- ja kirjoitustaidon kehittämisessä
visuaaliset ja toiminnalliset opetusmenetelmät

Peruskielitaidon tuki

tuki kielellisten apuvälineiden käytössä
oppiaineiden selkomateriaalit ja omankieliset materiaalit
monipuoliset arviointitavat
monikielinen näytön antaminen
joustavat opetusjärjestelyt ja -ryhmittelyt

inkluusiivinen/ryhmämuotoinen valmistava opetus
tuki alkeiskielitaidon kehittämisessä
vahva tuki luku- ja kirjoitustaidon kehittämisessä
runsaasti visuaalisia ja toiminnallisia opetusmenetelmiä
rohkaistaan suulliseen kielenkäyttöön

Alkeiskielitaidon tuki

opetus kielellisten apuvälineiden käyttöön (esim. Syventävä lukuohjelma)
omankieliset tuen muodot ja eriytyvät oppimateriaalit
monipuoliset arviointitavat, eriytyvät kokeet, kielitaidosta riippumattomat tehtävät
joustavat opetusjärjestelyt ja -ryhmittelyt (integraatio)t

Kielitaito kehittyy

Tuki kevenee

Oppitunnin kielellinen tuki

Vahvistaa oppiaineen monipuolista sanastoa ja kieltä
Tekstilajien tunnistaminen ja lukustrategioiden kehittäminen

Itsenäisen kielitaidon tuki

Oppikirjan lukuläksyt ja tehtävät
Kirjallinen ja suullinen vastaaneminen suomeksi
Monipuolisten lauserakenteiden tukeminen
Lausetasoiset tehtävät
Pidemmät kirjoitustehtävät (esseet)

Ymmärtämisestä kohti tuottamista

Tekstilajien tunnistaminen ja lukustrategioiden harjoittelu (esim. jaksos alussa)
Selkeä opetuskielen ilmaisu
Tunnin rakenne visuaalisesti esitettynä
Tukisanat taululle keskusteluun osallistumiseksi
Jaksos alussa keskeisten käsitteiden lista
Oppilaalle tärkeää mahdollisuus valmistautua aiheeseen

Peruskielitaidon tuki

Tehtävien kirjallinen tuottaminen monikielisesti
Mekaanisen lukutaidon kehittäminen lukuläksynä
Oppiaineen kielen keskeisten verbien ja pääkäsitteiden opettelu monikielisesti
Sanatason tehtävät (käsitteiden selvittäminen omalla kielellä)
Tiedonhaku omalla kielellä
Lyhyet kirjoitustehtävät (resepti, kirje, kappale, Suullinen täydennys ja monikielinen näyttö)

Painotus ymmärtämisen kehittämisessä

Ymmärtämisen kehittäminen: lukustrategian harjoittelu
Monipuolista kuulemiseen painottuvaa tuntityöskentelyä (ymmärtäminen taitona)
Pääkäsitteet taululle kirjoitettuna ja kuvin
Suullisia työskentelytapoja

Alkeiskielitaidon tuki

Oman kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
Tehtävien kirjallinen tuottaminen omalla kielellä
Vihkomuistiinpanot omalla kielellä tai kuvin
Mekaanisen lukutaidon harjoittelu
Sanatasa ja yksinkertaiset lauseet
Tekstin kopioiminen
Suullinen näyttö
Monikielinen näytön antaminen

Opettaja

Suullisen ja kirjallisen tuottamisen vahvistaminen

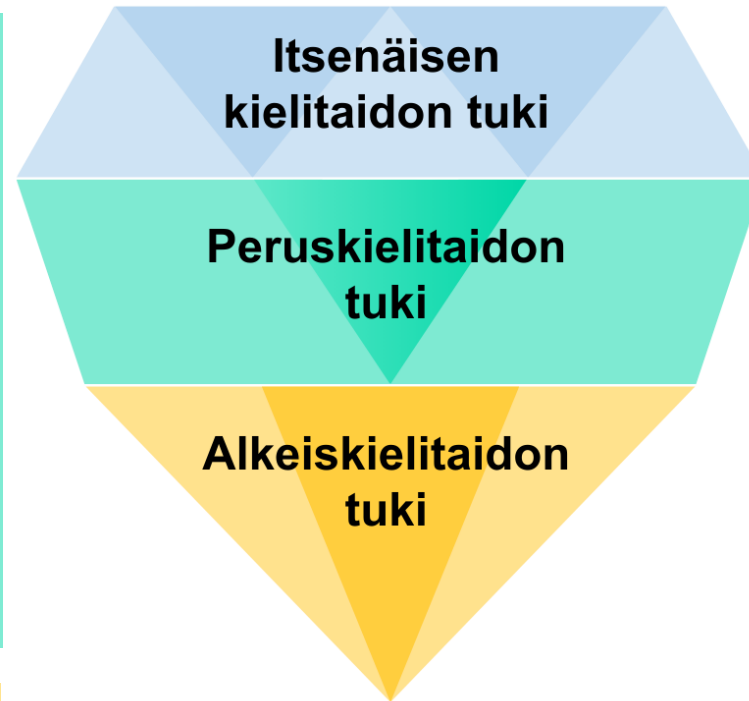
- Oppiaineen monipuolisen sanaston ja kielen vahvistaminen
- Tekstilajien tunnistaminen ja lukustrategioiden kehittäminen
- Monipuolisten lauserakenteiden opettaminen

Ymmärtämisestä kohti tuottamista

- Tekstilajien tunnistaminen ja lukustrategioiden opettaminen (esim. jakson alussa tai aiheittain)
- Selkeä opetuskielen ilmaisu
- Visuaalinen tuntirakenne
- Keskustelunavaukset taululle keskusteluun osallistumiseksi
- Tunnin keskeiset käsitteet taululle
- Jakson alussa keskeisten käsitteiden lista
- Ennakoivat kotitehtävät: Oppilaalla mahdollisuus valmistautua aiheeseen
- Monipuoliset opetusmenetelmät (projektioppiminen, koeasetelmat ja havainnot, videot, monikieliset ohjelmat, pari-, ryhmä- ja itsenäiset tehtävät)

Painotus ymmärtämisen kehittämisessä, ymmärtäminen taitona

- Monipuolista kuulemiseen painottuvaa tuntityöskentelyä
- Suullisia työskentelytapoja (kuulumiset, ryhmä- ja parityöt, dialogiharjoitukset)
- Lukustrategian opettaminen ja harjoittelu
- Pääkäsitteet taululle kirjoitettuna ja kuvin

Oppilas

Suullisen ja kirjallisen tuottamisen vahvistaminen:

- Oppikirjan lukuläksyt ja tehtävät
- Kirjallinen ja suullinen vastaaminen suomeksi
- Lausetasoiset tehtävät
- Pidemmät kirjoitustehtävät (esseet)

Ymmärtämisestä kohti tuottamista:

- Tehtävien kirjallinen tuottaminen **monikielisesti**
- Mekaanisen lukutaidon kehittäminen
- Oppiaineen kielen keskeisten verbien ja pääkäsitteiden opettelu **monikielisesti**
- Sanatason tehtävät (käsitteiden selvittäminen omilla äidinkiellillä)
- Tiedonhaku omilla äidinkiellillä
- Lyhyet kirjoitustehtävät (resepti, kirje, kappale)
- Suullinen täydennys ja monikielinen näyttö

Painotus ymmärtämisen kehittämisessä, ymmärtäminen taitona

- Omien äidinkielten käyttö kaiken oppimisen tukena
- Tehtävien kirjallinen tuottaminen omilla äidinkiellillä
- Vihkomuistiinpanot omilla äidinkiellillä tai kuvin
- Mekaanisen lukutaidon harjoittelu
- Sanatasa ja yksinkertaiset lauseet
- Lyhyiden muistiinpanojen kirjoittaminen mallista
- Suullinen tai monikielinen näytön antaminen